

محمد آل سید جواد عاملی به تاریخ ۲۵ جمادی الثانی ۱۳۲۲،  
عبدالحسین قرملی نجفی؛ جلد: تیماج قرمز، ۸۵ گ، ۲۱ سطر،  
اندازه: ۲۱/۵×۱۶ سم [ف: ۸-۱۱۲]

● شرح قصیده عجب ذوالنون مصری / کیمیا / عربی  
š.-u qašīdat-i 'ajb-i du-n-nūn-i mišrī

عبیدالله بن بختیشوع، - ۴۵۱ قمری  
'obeyd-ol-lāh ebn-e boxtīšū' (- 1060)

وابسته به: الکیمیا (منظوم)؛ ذوالنون مصری، ثوبان بن ابراهیم  
(۱۸۰-۲۴۵)

قصیده‌ای را که ذوالنون مصری درباره علم کیمیا سروده، مؤلف  
در اثنای کتاب «منافع الحيوانات والنبات» شرح نموده است. این  
قصیده «عجب» نام دارد و ناظم آن را به طریق رمزی سروده  
است. آغاز قصیده چنین است: «عجب عجب عجب عجب xx  
قطاً سوداً و لها ذنب»؛ در کشف الظنون (۱۳۳۸/۲) این شرح به  
ایدمر بن علی جلذکی نسبت داده شده است. سزگین در تاریخ  
التراث العربی (۲۷۳/۴) قصیده‌ای را با نام «القصیده فی الصنعة  
الکریمة» از ذوالنون مصری نام می‌برد که گویا همین قصیده  
منظور است. در فهرست ملک (۲۶۰/۹)، ش ۶۲۰۶/۲۰ نیز  
ارجوزه‌ای در کیمیا از ذوالنون مصری ذکر شده که در صد و  
پنجاه بیت و غیر از این قصیده است. آغاز آن چنین است:  
«الحمد لله الجمیل فعله xx قد شمل الخلق جميعاً فضله».

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۲۵۸۵/۲

آغاز: شرح قصیده ذالنون: الجزء الرابع فی تدبیر الحجر من شرح  
عجب و هی قصیده ذوالنون المصری و هی تدل علی تدبیر الحجر  
المکرم؛ عجب عجب عجب عجب xx قطاً سوداً و لها اذنب /  
یصطاد الفار بانملها xx و لها ارزاقاً فی الثقب؛ اما بعد حمدالله و  
التنا علیه و الصلاة والسلام علی اینا، لما سألنی بعض الاخوان ممن  
له عندی مکانة و صحابة من تعادم الزمان  
خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ جلد: تیماج زرد، ۱۷ سطر [ف: ۳۶-۱۳۵]

● شرح قصیده العروس / ادبیات / عربی

š.-u qašīdat-il-'arūs

واحدی، علی بن احمد، - ۴۶۸ قمری  
vāhedī, 'alī ebn-e ahmad (- 1076)

وابسته به: قصیده العروس؛ خالد بن صفوان

مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۸۶۷/۳

آغاز: هذه القصيدة المسماة بالعروس لخالد بن صفوان القناس؛  
انجام: الحمد لله شکراً طول الزمان.

خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ کاغذ: شکری، جلد: تیماج عنابی، ۸ص  
(۱۷۷-۱۷۷)، ۲۱ سطر (۱۵×۱۰)، اندازه: ۱۹/۴×۱۴ سم [ف: ۷-۷۶]

نسخه اصل: کتابخانه آکادمی لنینی-رم ۳۱۹؛ خط: نسخ، کا:  
احمد بن ناصر خثمی؟؛ تا: ۱۷ صفر ۱۰۶۱ق؛ ۱۶۴ص (۲۴۹-۴۱۲)  
[عکسی ف: ۵-۶۴]

۵. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۱۵۳۴۱/۳

آغاز: برابر؛ انجام: قرطت آذان من فیها بفاضحة xx علی الحسان  
حصی الیاقوت و الدرر

خط: نسخ، بی‌ک، تا: سه‌شنبه ۱۳ محرم ۱۰۷۸ق؛ جلد: مقوایی، ۱۰۴ص  
(۱۹-۱۱۹پ)، ۲۷ سطر، اندازه: ۲۷/۸×۱۹/۵ سم [ف: ۴۳-۳۴]

۶. تهران؛ دانش‌سرای عالی-کتابخانه میوزا عبدالعظیم خان قریب  
گورکانی؛ شماره نسخه: ۱۰۱

خط: نسخ عربی، بی‌ک، تا: قرن ۱۲؛ افتادگی: انجام؛ قطع: ربعی  
[نشریه: ۵-۶۵۴]

۷. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۹۵۰۸/۱

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، کا: علی بن صالح بن زین الدین احسانی، تا: دوشنبه  
۱۳ شوال ۱۲۳۸ق؛ جا: کرمانشاه؛ جلد: تیماج آبی، ۱۸۰ گ (۱-ار-  
۱۸۰پ)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۱/۵×۱۶ سم [ف: ۳۰-۱۸۰]

۸. تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۷۷۰۵

آغاز: بسمله و لیس بوالد و لا مولود و اسبغ النعم فهو الکریم  
الردود و احسن فاحسانه غیر محصور و لا معدود و قهر فلم یحتج  
الی اعوان و لا جنود و استبعد العباد؛ انجام: یوجوا عسی و له فی  
اختها طمع xx و الدهر ذو عقب شتی و ذو غیر / فرطت اذان من  
فیها بفاضحة xx علی الحسان حصی الیاقوت و الدرر

خط: نسخ جلی، بی‌ک، تا: ۱۲۵۹ق؛ افتادگی: آغاز؛ لازم به ذکر  
است همین کتاب به نام کماة الزهر و فريدة العصر به نام یابری،  
عبدالمجید بن عبیدون ثبت شده است؛ جلد: تیماج قهوه‌ای،  
۱۳۱ گ، ۱۸ سطر، اندازه: ۲۲×۱۳ سم [ف: ۲۶-۱۹۷]

۹. تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۶۱۶۲

خط: نستعلیق، کا: محمد علی بن زین العابدین اصفهانی، تا:  
دوشنبه پایان رجب ۱۲۷۷ق، به دستور عباسقلی خان سیف  
الملک؛ جلد: میشن زرد، ۱۵۸ گ، ۱۷ سطر، اندازه:  
۲۲×۱۶/۷ سم [ف: ۱-۳۱۲]

۱۰. مشهد؛ رضوی؛ شماره نسخه: ۴۸۴۸

آغاز: قال الشيخ الفقيه ... حمداً لله الذي افاض على السنتنا؛ انجام:  
علی الحسان حصی الیاقوت و الدرر.

خط: نسخ خوش، کا: محمد ابراهیم بن محمد صالح، تا: ۱۲۸۳ق،  
برای عزالدوله عبدالصمد میرزا؛ واقف: نایینی؛ کاغذ: فرنگی،  
جلد: تیماج یشمی، ۱۰۳ گ، ۲۱ سطر (۱۵/۵×۹/۲)، اندازه:  
۲۲×۱۵/۲ سم [ف: ۷-۶۲۷]

۱۱. قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۲۹۲۰

آغاز و انجام: برابر

خط: نسخ، بی‌ک، بی‌تا؛ مصحح؛ تملک: حسن بن محمد آل سید  
جواد حسینی حسنی عاملی به تاریخ ۱۲۸۵، علی بن حسن بن

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)؛ جلد بیستم؛ به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران: سازمان اسناد

س نحوه عمل ربح < ربح

● نحوية (فائدة) / نحو / عربي

nahviye (fā'edat)

تهران؛ ملک؛ شماره نسخه: ۵۷۱۲/۱۰

آغاز: فائدة نحوية. لا يجوز ان يقال اللهم صل على محمد و آله،  
بإعادة الجار لوجهين

بی کا، بی تا؛ ۲ گگ (۵۹پ-۶۰پ)، اندازه: ۲۰/۵×۱۳/۸سم [ف: ۸-  
[۴۷۶]

● نحوی (فوائد) / نحو / عربي

nahwi (fawā'id-un)

تهران؛ مجلس؛ شماره نسخه: ۳۹۴/۳-طباطبائی

آغاز: اعلم ان الاسم الدال على ثلاثة فاعدا ثلاثة اصناف؛ انجام:  
الا ان احد هما لفظی و الاخر معنوی. دنبال این قسمت تا برگ ۸۸  
سفید (نانوشته) است.

پاره ای فوائد نحوی است بدون عنوان و شاید قطعه ایست از  
کتابی؛ خط: نسخ، بی کا، تا: ۱۲۸۴ق؛ افتادگی: آغاز و انجام؛ ۳گ  
(۸۱-۸۳)، ۱۹ سطر، اندازه: ۲۶/۵×۱۷سم [ف: ۲۲-۱۵۱]

● النخبة / کیمیا / عربي

an-noxbe

ذوالنون مصری، ثوبان بن ابراهیم، ۹۱۸۰ - ۲۴۵ قمری  
zo-n-nūn-e mesrī, sawbān ebn-e ebrāhīm (797 - 860)

قم؛ معصومیه؛ شماره نسخه: ۶۹۵/۵

انجام: من اهل الاسرار اذ معنى الاعتبار ان تعبر مما ذكر الى غيره  
و لا تقتصر عليه كما صرح به اهل التحقيق و المعارف فى كتبهم.  
خط: نسخ، بی کا، تا: قرن ۱۳؛ افتادگی: انجام؛ ۱گ (۴۱-۴۱پ)،  
اندازه: ۱۸×۱۲سم [ف: ۲-۳۳۹]

● النخبة / معما / عربي

an-noxbe

صفی بن حسین

safi ebn-e hoseyn

مشمتمل بر «مقدمه» و «خاتمه» و سه «فصل»: المقدمة: فى بيان  
ماهية المعنى؛ فصل ۱. فى العمل التحصيلي (ممکن است  
«التمدد» باشد)؛ ۲. و هو ان تعمد الى لفظ مفرد باعتبار معما الغير  
المعمائي؛ ۳. التركيب. نویسنده این رساله را از کتاب مبسوط  
خود «التبيان المطرز» انتخاب نموده است.

(۲۳۵)، اندازه: ۱۷×۱۱سم [ف: ۱-۱۸]

۲. کورمانشاه؛ مدرسه آیه الله بروجردی؛ شماره نسخه: ۹۷

آغاز: برابر؛ انجام: هر گاه پیش از او مفتوح باشد منقلب بالف  
می شود مثل اصبت خيرا ...  
خط: نستعلیق، بی کا، تا: دوشنبه ۲۵ جمادی الثانی ۱۲۷۲ق (شاید  
تاریخ تألیف باشد)، جا: سنقر؛ ۶۲گگ، اندازه: ۱۷/۵×۱۱سم [ف: -  
[۷۴]

● نحو و صرف / نحو، صرف / فارسی

nahv va sarf

قواعد نحوی را در آغاز و قواعد صرفی را در نیمه دوم کتاب با  
روش مختصر و ساده برای مبتدیان گزارش داده و مهمات آنها  
را می آورد.

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۴۹۳۹

آغاز: الحمد لله وحده ... و بعد این رساله ایست در آداب تعلیم و  
تعلیم نحو و صرف منقسم بر دو قسم؛ انجام: ناتمام؛ و گوئی حینا  
الرجل زید و حینا رجلا زید  
خط: نسخ، بی کا، بی تا؛ مصحح، محشی؛ جلد: تیماج، ۱۰۷گگ،  
۹ سطر، اندازه: ۱۸/۵×۱۲/۵سم [ف: ۱۳-۱۳۸]

● نحو و صرف زبان فارسی = صرف و نحو زبان

فارسی = دستور زبان فارسی / دستور زبان / فارسی

nahv va sarf-e zabān-e fārsī = sarf va nahv-e zabān-e  
fārsī = dastūr-e zabān-e fārsī

منجم، محمد مهدی بن محمد حسن، ق ۱۳ قمری  
monajjem, mohammad mahdī ebn-e mohammad  
hasan(- 19c)

اهداء به: محمد علیخان امین السلطنه

رساله ای است در صرف و نحو و دستور زبان فارسی که در  
عصر ناصرالدین شاه قاجار (۱۲۶۴-۱۳۱۳ق) تألیف شده است.  
مؤلف، دو کتاب دیگر دارد به عنوان «ترجمه تحریر اقلیدس»  
که آن را به نام ناصرالدین شاه قاجار ساخته و دیگری «زایجه و  
طالع نامه مظفرالدین میرزا قاجار».

[المآثر و الآثار ۱۸۸-۱۸۹؛ اخترشناسان و نوآوران مسلمان ۲۵۹/۴]

قم؛ مرعشی؛ شماره نسخه: ۱۶۰۸۹

آغاز: سپاس بقیاس و ستایش بی آرایش سزاوار ذات پاک حکیم  
و قادری است ... و بعد، چون در این قرن سعادت قرآن؛ انجام: و  
از این پیش شرح این سخنان سروده شد  
خط: شکسته نستعلیق، بی کا، تا: قرن ۱۴؛ مصحح، محشی؛ جلد:  
چرم، ۲۵گگ، ۱۱ سطر (۱۳×۸)، اندازه: ۲۱/۵×۱۴سم [ف: ۴۰-۶۹۴]

فهرستگان نسخه های خطی ایران (فنا)، جلد سی و سوم، به کوشش، مصطفی درایتی؛ تهران

DIA 276271

سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ۱۳۹۳/۲۰۱۴